№ 270. Środa 20. Listopada 1861. ok wydania 51.

GAZETA LWOWSKA.

Z Dodatkami kosztuje w prenumeracie: Bez poczty: kwartalnie 4 zł.; miesięcznie 1 zł. 40 centów. Z pocztą kwartalnie 5 zł. miesięcznie 1 zł. 75 centów waluty austr. — Insercya w półkolumnie, drukiem garmont, 7 centów od wiersza. — Reklamacye są wolne od opłaty pocztowej.

PRZEGLĄD.

Monarchya Austryacka.

Rzecz urzędowa.

Dla uwiecznienia w pamięci radośnego dnia zaślubin Jego c. k. Apostolskiej Mości urządził przełożony obwodu przemyskiego, c. k. radca dworu Henryk Saar w obwodzie przemyskim składkę na utworzenie fundacyi stypendyalnej.

Zebrane ofiary użyte zostały na zakupienie następujących obligacyi winkulowanych na imię tej fundacyi, mianowicie: obligacyi pożyczki narodowej nr. 87242 z 1. stycznia 1855 na 950 złr. m. k. z procentami od 1. lipca 1861, i przeznaczonej do losowania obligacyi długu nr. 42.170 z 1. marca 1855 na 100 złr. m. k. z procentami od 1. września 1861.

Podług woli fundatorów przywiązane są do tej fundacyi stypendyalnej następujące postanowienia:

1) Z procentów kapitału fundacyjnego utworzone będzie stypendyum roczne w kwocie 52 zł. 50 c. w. a. dla uczniów wyższego gimnazyum w Przemyślu, a będzie je wypłacać stypendyście przemyska kasa zbiorowa w półrocznych ratach z dołu.

2) Prawo do otrzymania tego stypendyum mają tylko synowie mieszkańców obwodu przemyskiego, którzy ukończyli 4tą klasę gimnazyalną z odszczególnieniem się. — Pobieranie stypendyum trwa aż do ukończenia wyższego gimnazyum.

Zresztą zachowane być mają ogólne przepisy, istniejące względem nadawania stypendyów.

3) Prawo nadawania przysłuża Namiestnikowi Galicyi.

4) Wpływający w czasie opróżnienia stypendyum dochód interkalarny ma być kapitalizowany i w swoim czasie użyty albo na utworzenie nowego stypendyum pod temi samemi warunkami, albo też na polepszenie istniejącego.

Z c. k. galic. Namiestnictwa.

Lwów, 25. października 1861.

Sprawy krajowe.

(Stan zdrowia we Lwowie w październiku r. b.)

Lwów, 19. listopada. Równie jak w poprzednich miesiącach przeważał w stolicy naszej także i w październiku r. b. kataralno-reumatyczny charakter słabości, a obok tego zdarzały się liczne wypadki zimnej febry, nieco częstsze wypadki tyfusu i stosunkowo liczniejsze wypadki róży.

W tutejszym powszechnym szpitalu przybyło w miesiącu październiku 431 świeżych chorych, o 89 więcej niż we wrześniu, a w ogóle leczono 976 chorych, z których 325 wyzdrowiało, 34 wypuszczono nieuleczonych, tyleż umarło, a 583 pozostało z końcem miesiąca w zakładzie.

W porównaniu z październikiem r. z. przyjęto do tego zakładu 91 chorych więcej, a cały stan chorych był o 206 większy w tym roku.

Liczba wypadków śmierci w tym miesiącu wynosiła w całem mieście 166 i była w porównaniu z wrześniem r. b. o 2 większa, zaś w porównaniu z październikiem r. z. o 65 mniejsza.

(Cesarski reskrypt na adres kroacko-sławońskiego sejmu.)

(Ciąg dalszy.)

Zamiast tego wolelíście wierni nam zająć względem całej monarchii stanowisko ściśle negacyjne, i na miejsce rzeczywistych potrzeb kraju postawić suchą kwestyę prawa; zapoznając całkowicie, że właśnie wszelkie prawo materyalne z istoty rzeczy podległe jest postępowym zamiarom, według postulatów zmieniających się z biegiem czasu politycznych i narodowych widoków państw.

W uznaniu też tego stanowiska, iż tego właśnie wymagały polityczne i narodowe widoki naszych najukochańszych królestw Dalmacyi, Kroacyi i Sławonii, przodkowie wasi, wierni nam, niemniej roztropni jak waleczni zmienili w latach 1527 i 1712 polityczne po ów czas istniejące prawo krajowe na korzyść naszego Najjaśniejszego domu, jako i dla dobra samego kraju.

A za tym chwalebnym i wzniosłym przykładem waszych przodków poszedł także sejm zgromadzony w r. 1848 stanąwszy z odważną i pełną poświęcenia wiernością w obronie jedności monarchii i dla zagwarantowania tej jedności, tudzież dla obrony samoistności narodowej kraju uznał w mnogich artykułach uchwalonych ustaw, i w licznych przedstawieniach do tronu wyraźnie jako konieczność pozostać w bezpośrednim związku z rządem Cesarstwa i brać udział w reprezentacyi państwa w najważniejszych ogółowi monarchii spólnych sprawach. Odmienne od tego tak politycznie roztropnego i lojalnego, postępowanie teraźniejszego sejmu, może się wprawdzie poniekąd tłumaczyć ogólnym wzburzeniem ducha czasu, po części i tem także, że pomimo naszych najczystszych zamiarów i z wielkim bolem ojcowskiego naszego serca, zmuszeni byliśmy w początku panowania naszego szerzącemi się wszędzie burzami politycznemi, dla uratowania państwa, ująć pełną władzę w nasze najwyższe ręce, z czego nieprzejednani nieprzyjaciele państwa wzięli pochóp, nieprzyjacielskie swe działanie przerwane w otwartym polu bohaterską właśnie pomocą tego oto najukochańszego królestwa, prowadzić dalej w ciemności rozsiewając nieufność.

Gdy jednakże oparliśmy już od roku poruczone nam z Boskiej opatrzności na zasadach wolności, tuszymy i mamy prawo oczekiwać po poważnych i lojalnych mężach naszego najukochańszego troistego królestwa, że tak w swych własnych politycznych i narodowych widokach, jak niemniej ze względu na naszą najdostojniejszą dynastyę i widoki ogółu monarchii, wzburzone uczucia zastąpią spokojną i przedmiotową rozwagą a oporną i napojoną jadem nieufność, błogie owoce przynoszącem zaufaniem.

Przy pełnem zaufania i nieuprzedzonem rozważeniu stosunków prawnych i rzeczywistych tuszymy z wszelką pewnością, że nigdy nie spotkamy się znowu z całkiem niesłusznem twierdzeniem, jakoby troiste królestwo nie było żadnemi spólnemi widokami i sprawami związane z wszystkiemi innemi naszemi królestwami i krajami, lecz tylko jedynie najwyższą osobą naszą jako spólnego ich Monarchy.

Nie byłoż w rzeczy samej nasze troiste królestwo reprezentowane od najdawniejszych czasów na zewnątrz spólnie z innemi naszdmi królestwami i ziemiami? Czyż nie przelewało, mówimy to z radością i pochwalnem uznaniem, serdeczną krew swoją spólnie na wszystkich polach bitw w obronie całej Monarchii?.. Czyż nie ponosiło zarówno po wszystkie czasy spólnie z całą monarchyą tak dobroczynnych jak niepomyślnych skutków finansowego jej stanu? A odwieczny ten spólny żywot w dobrych i złych czasach, udzielana sobie wzajemnie pomoc krajów i ludów, spólne ofiary krwi i mienia za całość monarchii, czyż nie połączyły silnym węzłem wszystkie części naszej monarchii, wzmocnionym jeszcze tysiącami pasm najrozmaitszych widoków prywatnych, co wszystko czyż wówczas nawet, gdyby, o czem przecież wątpić nie można, związek ten nie był stwierdzony duchem i słowem sankcyi pragmatycznej, nie byłoby dostateczną podstawą, aby utworzyć z wszystkich podległych panującemu naszemu domowi połączonych królestw i krajów jedno niepodzielne i niczem nierozerwane państwo?

Gdy następnie wierni nasi domagacie się, aby bezwarunkowo przywrócić dawną konstytucyę, uszło jak się zdaje uwagi waszej, że podobny powrót do dawnej jak wiadomo wyłącznie feodalnej konstytucyi jest bynajmniej niepodobny.

Nie tylko bowiem, że nie odpowiada to już obecnemu czasowi, ale nadto nie może się zgadzać z widokami królestwa, aby lud podlegał nanowo jak niegdyś zniesionym już ciężarom feodalnym, i pozostał pozbawiony możności dojść do własności i urzędów, a natomiast aby przywrócone były stany feodalne, wolne jak dawniej od opłaty podatków i służby wojskowej, co uposażone wszystkiemi innemi prawami historycznemi sprawowałyby jak dawniej wyłącznie wszystkie czynności życia politycznego w królestwie.

Również i ta część dawnej konstytucyi królestwa, co się odnosi do wzajemnych stosunków między królestwem troistem, a naszem królestwem węgierskiem uległa tak wielkiej zmianie skutkiem własnych waszych uchwał, jako i wypadków poprzednich lat dziesięciu, że i w tym względzie powrót do dawnego stanu rzeczy stał się zupełnie niepodobnym.

Zwracając waszą uwagę na te nierozłączne następstwa dawnej konstytucyi czynimy to nie dlatego, abyśmy mieli żywić obawę, że moglibyście wbrew duchowi czasu i wbrew reformom wprowadzonym już w życie w królestwie r. 1848 pragnąć stanu dawnego, lub stawać w obronie jego powrotu. Zamiarem naszym było tylko pokazać Wam wierni w rażących przykładach, jak da-

lece popadłoby się w sprzeczność z wymaganiami czasu i z najświętszemi widokami królestwa, a nawet z własnemi swojemi objawionemi już gdzieindziej życzeniami i zdaniami, jeżeliby bez względu na zupełne przeobrażenie publicznego prawa krajowego, przytaczać bezustannie dawne prawa, i żądać ich powrotu, co stało się już dziś zupełnem niepodobieństwem.

W obec tej widocznej niemożności powrócić do dawnego stanu, zasłużymy sobie zdaniem naszem na wdzięczność ukochanego naszego ludu w rzeczonem królestwie, jeżeli szczerze i jak każe obowiązek opierać się będziemy stanowczo wszelkiej pokusie wiodącej do przywrócenia dawnych stosunków konstytucyjnych, pod czem według wszelkiej teoryi prawa nie można rozumieć, jak tylko stan przed r. 1848, a równie stanowczo i silnie obstawać przy zachowaniu naszej ustawy zasadniczej z dnia 20. października z. r. i 26. lutego r. b. (C. d. n.)

(Przepisy względem pędzenia bydła w Czechach. — Sejm kroacki zamknięty. — Uniwersytet w Pradze otwarty.)

C. k. namiestnictwo w Pradze zezwalając prowadzić koleją żelazną z Węgier i Galicyi bydło przeznaczone do zaopatrzenia miast większych w królestwie czeskim nad koleją żelazną położonych, zabrania pędzić je w głąb kraju do miejsc odległych od stacyi kolei.

— Reskrypt królewski na adres kroacko-sławońskiego sejmu krajowego odczytano na posiedzeniu w dniu 12go b. m. Gdy się akt uroczysty ukończył, Jego Excel. Ban przemówił w sposób następujący:

Iż najmiłościwszy dopiero co odczytany reskrypt królewski zamyka działanie naszego sejmu krajowego, poczytuję sobie za powinność członkom sejmu, którzy odpowiednio do życzeń i zaufania wysokiej izby rozliczne mozolne sprawy z taką załatwiali gotowością, oświadczyć w imieniu wysokiej izby pochwałę i uznanie, a zarazem upraszać ich, aby wszelkie do sejmu należące podania i odezwy, prace lub sprawozdania komitetowe, nad któremi w wysokiej izbie debatowano, lub dopiero debatować miano, uchwały sejmowe, lub protokoły w ich rękach znajdujące się, do kancelaryi sejmu krajowego oddać chcieli, aby w całości w archiwum trzech zjednoczonych królestw złożone być mogły.

Dalej poczytuję sobie moi panowie za powinność podziękować wam z całą serdecznością za zaufanie i przychylność, któremi osobę moją zaszczyciliście w ciągu tego sejmu krajowego, w tej mocnej nadziei, że i na przyszłość nie odmówicie mi swego współczucia, owszem że mnie jako waszego bana narodowego w moich niezachwianych usiłowaniach poświęconych jedynie powszechnemu dobru i szczęściu drogiej naszej ojczyzny, patryotycznem działaniem w rozmaitych okolicznościach waszego życia obywatelskiego wspierać będziecie, i że odpowiednio do dobrotliwego słowa królewskiego wszędzie i zawsze rozwijać będziecie w narodzie ducha umiarkowania i oględności, właściwego odwiecznym narodowym uczuciom niezachwianej wierności i zaufania ku naszemu najmiłościwszemu Królowi i Panu.

Gdy tak powinności naszych dopełnimy, bez wątpienia pójdzie pomyślnie życie nasze polityczne, a na roztropnych ustawach konstytucyjnych ugruntujemy trwałe szczęście naszego drogiego narodu.

Już mi pozostaje tylko prosić panów sekretarzy sejmu krajowego, aby o ogłoszeniu najmiłościwszego reskryptu królewskiego, a tem samem rozwiązaniu sejmu krajowego trzech zjednoczonych królestw spisali stante sessione krótki protokół, który niezwłocznie ogłoszony zostanie.

Po krótkiej chwili odczytano protokół, a Jego Excelencya rozwiązał sejm krajowy na jego 103 posiedzeniu następującemi słowy:

„Na tem, jako prawny prezydent sejmu kroackiego i jako najmiłościwiej ad hoc przeznaczony komisarz królewski rozwiązuję posiedzenie i ten sejm krajowy, przyczem życzę wam szczerze moi panowie szczęśliwego do ojczyzny powrotu.

— Z *Wenecyi* pod dniem 13. listopada piszą: Dnia 12. b. m. otwarto uniwersytet w Padwie w ten sam sposób jak zeszłego roku.

Portugalia

(Otwarcie Kortezów. — Przybycie Króla zapowiedziane.)

Lizbona. Król Ferdynand jako rejent wydał kilka dekretów w imieniu syna swego Króla Ludwika I.

Dnia 4. listopada otworzono w Lizbonie Kortezy. Rząd przystąpił do tego aktu na mocy pełnomocnictwa otrzymanego od Króla Dom Pedro V. Prezydent ministrów odczytał następującą mowę od tronu:

„Czcigodni Parowie królestwa i Mości Panowie Deputowani portugalskiego narodu! W wykonaniu dekretu, o którym jesteście zawiadomieni, otwiera ministeryum stosownie do polecenia, jakie otrzymało od Króla ciało prawodawcze, odpowiednio przepisom konstytucyi monarchyi i ustawie z 16. lipca 1857. Jego królewska Mość wyzdrowiał prawie z ostatniej swej słabości, tak samo Jego Wysokość Infant Dom Augusto. Jego Wysokość Infant Dom Fernando po ciężkiej słabości, która wzniecała wielką obawę, znajduje się dzięki Opatrzności w lepszym stanie.

W czasie upłynionym od zamknięcia sesyi ostatniego ciała prawodawczego nastąpiły szczęśliwe zaślubiny Jej Wysokości Infantki Donny Antonii z Leopoldem księciem Hohenzollern-Sigmaringen.

W krótkim peryodzie, która nastąpiła po przeszłej sesyi prawodawczej, zajmował się rząd gorliwie wykonywaniem najważniejszych rozporządzeń, jakie ciało prawodawcze przyjęło. Jego król. Mość otrzymuje ciągle od sprzymierzonych monarchów najpomyślniejsze dowody przyjaźni i dobrego porozumienia. Ministrowie przedłożą Panom w stosownym czasie budżet przychodów i rozchodów, tudzież propozycye i wiadomości odnoszące się do różnych gałęzi administracyi królestwa i prowincyi zamorskich. Jego król. Mość pełen zaufania w Waszą gorliwość i rozsądek, liczy na to, że na nowo przyczyniać się będziecie do tego, ażeby zabezpieczyć powagę instytucyi politycznych, które mamy szczęście posiadać, i że przyczyniać się będziecie do większego rozwoju pomyślności narodu, do którego mamy zaszczyt należeć. Sesya jest otworzona.“

Nadesłana z Hiszpanii do Paryża depesza donosi, że parowa korweta „Bartolomes Diaz“, na której znajduje się książę Oporto z swoim bratem, dnia 12go b. m. przeprawiła się koło przylądka Corunna. Przez przeciwne wiatry była wstrzymana w zatoce gaskońskiej. Najdalej za 14 dni stanie w Lizbonie. — Uroczysty obchód pogrzebowy Dom Pedra V. odbędzie się dnia 20go b. m.

Hiszpania.

(Dowódzca wyprawy mexykańskiej mianowany. — Wojska w pogotowiu do Mexyku.)

Madryt. Ministeryalna *Correspondencia* z 13. listopada potwierdza mianowanie jenerała Prim wojskowym i politycznym naczelnikiem hiszpańskiej wyprawy na Mexyk. Ten sam dziennik nadmienia, że kwestya względem wydania archiwów konzulatów neapolitańskich wkrótce będzie uregulowana.

Madryt. Według listów z Hawany, które nadeszły do dziennika *Correspondencia*, hiszpańska eskadra i parowce transportowe, mające na pokładzie 6000 wojska, pod rozkazami jenerała Gasset miały odpłynąć dnia 26. października do Vera-Cruz. W Hawanie zajmowano się sporządzaniem namiotów na 10.000 ludzi. Mówiono, że mexykański jenerał Marquez przyrzekł hiszpańskim wojskom pomagać; prócz tego przy wylądowaniu spodziewają się pomyślnej dla protektoratu Hiszpanii demonstracyi ludu. Między Juarezem i Ortegą panuje największe nieporozumienie.

Anglia.

(Żałoba dworu po Królu portugalskim. — Poczta z Przylądka. — Król Dakomey. — Poczta zamorska.)

Londyn, 15. listopada. Przedwczoraj rano Królowa i książę małżonek otrzymali z Lizbony smutną wiadomość o śmierci swego krewnego Króla Dom Pedro V. Z tej przyczyny dwór przepędzi kilka dni w odosobnieniu; na dziś zapowiedziane odwiedziny w Mingley-Hall pod Cambridge odłożono na poźniej.

— Ostatnia zachodnio-afrykańska poczta przywiozła ciekawe wiadomości z Lagos i z Przylądka z 14. października. Król Dahomey przygotowuje znowu okropną ofiarę z ludzi na uczczenie nowej pory „Yam“. Słychać, że trzyma już w pogotowiu 1500 ludzi przeznaczonych na rzeź. — Wzdłuż Wybrzeża złotego nie chcą mieszkańcy płacić nowych podatków, i gubernator Andrews używa środków wojskowych. — Nadeszły też wiadomości o misyonarzu Dr. Baikie, o którym od dawna już nie wiedziano, gdzie się podział. Przez dwa lata żył Dr. Baikie pozbawiony wszelkich środków komunikacyjnych tylko z jednym towarzyszem europejskim pomiędzy krajowcami, a teraz powraca już do Europy.

— Parowcem „Seine“ przybyła poczta zachodnio-indyjska z 736.163 Doll. W Barbadoes była piękna pogoda, w Jamajce wilgotno. W Limie wybory sprawiły wielkie wzburzenie. Przy tej sposobności wojsko dało ognia do ludu. Padło 20, według innych 8 osób. Z Demarara donoszą, że pan Hincks w miejsce gubernatora Wodehouse obejmie rząd British Guiany.

Francya.

(Nominacya p. Fould. — Doniesienia dworu. — Okręta do Mexyku. — Stowarzyszenie S. Wincentego. — Posłowie siamscy. — Wiadomości bieżące.)

Paryż, 15. listopada. *Monitor* wczorajszy który zawiera dwa listy cesarskie, sprawozdanie pana Fould i jego nominacyę na ministra finansów sprawił mocne wrażenie w Paryżu. Uważano, że *Monitor* wyszedł poźniej jak zwykle. Dopiero wieczorem nadesłano mu dokumenta, po powtórnej długiej konferencyi pana Foulda z Cesarzem w Compiègne. Jak *Patrie* donosi, pan Fould dopiero dziś rano przybył z Compiègne, i natychmiast objął urząd ministra finansów. Cały dzień pracował w ministeryum. Nowa pożyczka ma być przedłożona izbom w formie osobnego wniosku. W nieobecności Cesarza ma na przyszłość prezydować najstarszy minister; ale przypadkiem pan Fould jest najstarszym. — Wszystkie dzienniki piszą dziś o tem zdarzeniu.

— Na wiadomość o śmierci młodego Króla Portugalii przesłał Cesarz telegrafem do jego ojca Króla Ferdynanda bardzo serdeczne pismo w kondolencyi. — Odjazd margrabi Lavalette do Rzymu odwleczono przez zasłabnięcie jego małżonki.

— Hrabina Montijo matka Cesarzowej zapadła niebezpiecznie na zdrowiu. — Liczbę okrętów wojennych, które Hiszpania, Francya i Anglia posyłają do Mexyku wynosi sześćdziesiąt. — Pan Persigny rozwiązał radę centralną francuskich stowarzyszeń Św. Wincentego. Z 74 stowarzyszeń tych, które są w Paryżu, 68, jak donosi *Pays* prosiło o upoważnienie i je uzyskało. — Posłowie siamscy d. 26. października wsiedli w Suez na parowiec przewozowy „Européen“

i udali się do Bangkok. Przed odjazdem oficerowie tego okrętu, wyprawili dla nich wspaniałą ucztę. „Européen“ zatrzyma się kilka dni w Saigunie, ponieważ posłowie siamscy chcą zwiedzić tę kolonię francuską. — Na pokładzie rzeczonego okrętu znajduje się 400 ludzi piechoty morskiej, przeznaczonych do Kochinchiny.

— *Monitor* podaje dekret cesarski względem dodatkowej umowy pocztowej, dn. 2. lipca 1861 między Anglią a Francya zawartej, jakoteż przedłożone Cesarzowi sprawozdanie ministra finansów względem okolic nieurodzajnych, i względem ocalenia dolin od niebezpieczeństwa wylewów.

— *Temps* pisze: „Zapewniają, że *Monitor* wkrótce ogłosi ważne zmiany w składzie wysokiej administracyi, i w atrybucyach ministeryów. Szczególniej mówią o reorganizacyi ministeryum stanu.

Włochy.

(Kongres robotników. — Armia. — Towarzystwa żeglugi. — Zawiście prowincyonalne.)

Sardynia. W Asti zebrał się nowy kongres robotników, by zganić uchwały kongresu florenckiego.

— Armia włoska miała być powiększona zaciągiem 80.000 ludzi; ale ponieważ z pewnością liczyć można tylko na Piemont, Lombardyę, Toskanię i Emilię, zredukuje się ta liczba na 30.000 ludzi. Ścisłe przeprowadzenie ustawy konskrypcyjnej w Neapolu odłożone będzie do przyszłego roku, gdyż parlament uchwali dopiero na przyszłem posiedzeniu swojem powołanie klasy z roku 1862. Po tem zupełnem przeprowadzeniu piemonckiego systemu rekrutacyi będzie ogólna liczba konskrybowanych wynosić rocznie do 210.000 z których stanie w szeregi do 70.000. Czynny stan armii wynosi teraz 180.000 ludzi, a do wiosny podniesie się zapewne na 280.000 ludzi.

— Włoskie towarzystwo żeglugi postanowiło dla dotrzymania konkurencyi Anglii połączyć się z towarzystwem greckiem. Statuta mają być wkrótce ogłoszone w Atenach, a żegluga będzie się rozciągać aż do Księstw naddunajskich.

— *K. Z.* nazywa otwarcie kolei żelaznej w Ankonie uroczystością narodową. Mówiąc dalej jak wielce ważnemi są dla Włoch koleje żelazne, wyraża przekonanie, że nowe uczucia i myśli, usiłowania i przedsiębierstwa powoli wytępią całkiem dawny antagonizm włoski, który jeśli nie w polityce, to w zwyczajach i zapatrywaniu się, istnieje ciągle. O ile możemy sobie przypomnieć, pisze *Gaz. wied.*, wszyscy przyjaciele i czciciele piemonckiego Włoch zjednoczenia jak najuporczywiej zaprzeczali dotąd tego antagonizmu.

Niemce.

(Oświadczenie względem konstytucyi związkowej.)

Frankfurt, 10. listopada. Na posiedzeniu sejmu związkowego w dn. 31. października Koburg-Gotha złożyło oświadczenie względem konstytucyi związkowej a w szczególności jej reformy, następującej osnowy:

„Rząd książęcy widzi się zniewolonym przedstawić, że przed kilku miesiącami wynurzone życzenie jego, aby wniosek Wielkiego księstwa Heskiego w kwestyi spraw związkowych, jak najspieszniej mógł być załatwionym, nie ziściło się dotychczas. Własne szczególne położenie było przyczyną, dla której rząd to życzenie wynurzył, mniemając oraz, że obrady nad tym wnioskiem zniewolą zgromadzenie związkowe uznać słuszność usiłowań mających na względzie jednostajność konstytucyi w Niemczy.

Chociaż rząd książęcy nie może przed sobą zataić, że pomienione obrady, jeżeli kiedy, to po dłuższym dopiero czasie będą mogły nastąpić, jednak, aby osłabić zarzut przeciw sobie, który mimowolnie wcisnął się w rzeczony wniosek, jakoteż w interesie pomyślnego rozwoju stosunków niemieckich, poczytuje sobie za powinność z całą otwartością przedstawić, z jakich względów ulepszenie w istniejącej konstytucyi niemieckiej, które same rządy najspieszniej zaprowadzić powinny, jako obowiązek patryotyzmu uważa.

Teraźniejsza konstytucya związkowa nadaje pojedynczym rządom niemieckim siłę, która o ile obcą jest całej historyi Niemiec, o tyle, od czasu jak związek istnieje, tamuje wspólne, silne działanie na zewnątrz, a nawet nie dozwala powstać tym wspólnym instytucyom, które traktat związkowy zapowiedział. Ta konstytucya związkowa pozbawia zarazem naród wszelkiego udziału w swoich własnych sprawach.

Niemiecka konstytucya związkowa w pojedynczych ustępach nie mających nigdy dobrego skutku, uznaje główny warunek wszelkiego organicznego ukształcenia, i podleganie cząstek swojej całości; nie uznaje panowania jedynej i osobistej woli nawet w tych sprawach, które wyraźnie wspólnemi nazwano. Pojedyncze państwa mają swoich dygnitarzy wojskowych i wydziały spraw zagranicznych. Armia związkowa jest tylko armią kontyngensową; zgromadzenie związkowe, do którego należy kierować sprawami zagranicznemi, ani razu nie próbowało jeszcze wywrzeć wpływ na zewnątrz, a przy składzie swoim i przepisanych formach, nigdy go wywierać nie będzie. Uchwały względem podniesienia materyalnych korzyści narodu podlegają bezwarunkowym prawom zjednoczenia każdego rządu.

To podleganie, którego istniejąca konstytucya związkowa nie uznaje, mogłoby być przywrócone do pewnego stopnia rzeczywistą przewagą dwóch wielkich mocarstw należących do związku, gdyby pewna, na stosunku związkowości oparta zasada, pomiędzy temi dwoma państwami, nie czyniła niemożebną wszelką ich zbawienną przewagę.

Tak więc naród nie ma żadnego wspólnictwa w swojem politycznem przewodnictwie, a koniecznym skutkiem tego jest, że nie ma żadnego wspólnego, ani prawnego udziału w swoim losie.

Skutki stanu tego rozwinęły się na wewnątrz i na zewnątrz w sposób widoczny, który niezbędnem czyni przywrócenie dawnych praw narodu.

Naród niemiecki, który składając się z jednolitych części, nie ustępuje ani językiem, ani sposobem myślenia, ani obyczajami swemi żadnemu z wielkich narodów europejskich, ma prawo oparte na jego tysiącletniej historyi i własnym interesie, domagać się, aby jego konstytucya nie utrudniała mu zachowania niepodległości, lecz ułatwiała, i żeby dozwalała mu w danych wewnętrznych granicach siły swoje rozwijać. Prawo i potrzeba narodu wymagają jednolitej administracyi wojennej, armii i floty, jednolitego kierownictwa sprawami zagranicznewi i odpowiedniej reprezentacyi zagranicą, jakoteż jednolitej administracyi w sprawach wspólnych, wewnętrznych. — Według zasady monarchicznej, tylko wola osobista może do tej jedności doprowadzić, a poprzeć ją może tylko jednolita reprezentacya ludu w sprawach wspólnych.

Konstytucya na tych zasadach oparta, nie tylko byłaby bliską dawnych politycznych praw Niemczy, ale nadto bardziej jak teraźniejsza odpowiedziałaby najważniejszym warunkom ustaw zasadniczych związku.

Jeżeli pojedyncze rządy związkowe posiadają prawo wojny i pokoju z ograniczeniami, które w istocie udaremniają ich działanie polityczne, a prawo traktatów podobnież tylko ograniczone, tedy stan armii i stosunków zagranicznych, wszystkich państw niemieckich są wspólne. Kiedy akt związkowy poddał większości głosów korzyści materyalne, tedy istniejące prawo nie odpowiada temu wymaganiu, a kiedy akt ten przepisał stanową reprezentacyę pojedynczym częściom, tem samem wyrzekł zasadę dla wszystkich.

Pojedyncze rządy małą poniosą ofiarę skutkiem reformy konstytucyi niemieckiej, a ludność nie poniesie żadnej. Gdzie niemożebnym się okaże udział w ściślejszem zespoleniu, z przyczyny stosunków zagranicznych, tam istniejące prawo zostawi się, a nawet skuteczny rozwój jego ułatwi. Pod żadnym względem nie nastąpiłoby ani zmniejszenie ani rozdwojenie związku, w obec prawnego i istotnego stanu taraźniejszego.

Naglącą jest ta reforma. Siła materyalna nie utrzyma na długo stosunków przeżytych, naród już dawno porzucił istniejącą konstytucyę związkową, a rządy same uznały jednogłośnie potrzebę reformy.

Jakkolwiek pojedyncze rządy różnić się mogą w zasadach swoich co do kwestyi wewnętrznych, doskonale przecież zgadzają się w tem, że najwyższym ich zadaniem jest zapewnić Niemczy niepodległość i pomyślność.

Rząd książęcy musi się wstrzymać od przedłożenia wniosków w nadmienionych kwestyach, ale spodziewa się, że rządy państw większych wezmą reformę pod rozwagę i poprowadzą dalej.

Rosya i Królestwo Polskie.

(Doniesienia z Polski. — Reformy w prawodawstwie. — Koleje nowe otwarte.)

Z **Warszawy** donoszą do *Gaz. wied.*, że jenerał Lüders objął nową posadę swoją jako namiestnik i dowódzca 1 armii, i dzielnością w postępowaniu zwrócił na siebie uwagę. Stan wojenny i skutki jego trwają ciągle. Kasarnie zamkowe są gotowe. Na placach wystawiono na zimę baraki drewniane zamiast namiotów. Przybył z Nikołajewa jenerał Todtleben od niejakiego czasu spodziewany w Warszawie, przeznaczony wraz z obecnym jeszcze jenerałem Suchozanetem do nadzoru nad twierdzami polskiemi. Zaczęto od twierdzy Brześć litewski.

Na prezydującego w komisyi śledczej w cytadeli powołano dyrektora kancelaryi najwyższego dowódzcy pierwszej armii, radzcę państwa Kozaczkowskiego; w komisyi przedśledczej w ratuszu, dokąd prowadzą najpierwej aresztowanych na ulicy, prezyduje pułkownik Hatzfeld.

Petersburg. *Journ. de St. Petersburg* ogłasza regulamin względem depozytów w banku rządowym.

Komisye, które Cesarz mianował, ażeby się naradziły nad różnemi nieodzownie potrzebnemi reformami ustawodawstwa, ukończyły swoje zlecenie, a wypracowane ich projekta (np. projekt względem nowego systemu podatku) będą w gazetach ogłoszone, ażeby usłyszeć sąd publiczny.

— Przestrzeń kolei żelaznej z Wilna do Dünaburgu będzie, jak słychać, na przyszły tydzień oddana komunikacyi publicznej. W maju na przyszły rok spodziewają się, że będzie otworzona jazda koleją żelazną z Wilna aż do Warszawy.

Grecya.

(Sprawdzenie wiadomości.)

Pays podał niedawno fałszywe doniesienie o spisku przeciw Królowi greckiemu. Teraz *Journal de Constantinople* przytacza wiadomość, w której rzeczone fałszywe doniesienie zdaje się stać w związku z kilku w połowie prawdziwemi szczegółami, pisze bowiem, że z przyczyny spisku na Króla nastąpiły aresztowania. Sprzysiężeni nie czyhali na życie, ale na wolność Króla; powzięli oni zamiar przytrzymać go, zmusić aby rozwiązał izby i gabinet, a naznaczył następcę.

Turcya.

(Audyencya u Sułtana. — Depesza z Mostaru.)

W Konstantynopolu Jego Excelencya c. k. internuncyusz miał d. 6. b. m. audyencyę u Sułtana.

— *Journal de Constantinople* z 7. b. m. podaje następującą depeszę z Mostaru z d. 5. b. m.

Dnia 21. października d. st. stoczono pod Piva potyczkę. Powstańcy zostawili na placu 1000 poległych i rannych, Turcy 155 poległych i rannych. — Wszystko poszło pomyślnie.

Wysoka Porta nakazała zbudować nowe miasto w Lom, paszaliku Widdin, które na cześć. następcy tronu otrzyma nazwę Izeddin.

Doniesienia z ostatniej poczty.

Paryż, 18. listopada. *Monitor* ogłasza zwołanie senatu na dzień 2. grudnia.

Turyn, 18. listopada. (Na Paryż). Cialdini złożył komendę 4go korpusu armii i odjechał do Paryża.

Berna, 16. listopada. Ponieważ rząd francuski zaprzecza, by naruszone być miały granice Dappenthalu, przeto rada związkowa powtórnie wyprawiła komisarzy, którzy dokładny wywód słowny spisać mają.

Wiadomości handlowe.

Lwów, 19. listopada. Na wczorajszy targ przypędzono 154 wołów, mianowicie z Rozdołu 5 stad po 24, 20, 14, 50 i 12 sztuk, z Bóbrki 12 a ze Szczerca 22 sztuk. Z tej liczby sprzedano — jak nam donoszą — na targu 136 sztuk na potrzeb miasta i płacono za woła, mogącego ważyć 290 ℔ mięsa i 36 ℔ łoju, 65 zł. 50 c.; sztuka zaś, którą szacowano na 380 ℔ mięsa i 80 ℔ łoju, kosztowała 94 zł. 50 c. w. a.

Ceny przeciętne czterech głównych gatunków zboża i innych artykułów w drugiej połowie października b. r. na targach w Rozdole, Żydaczowie, Kałuszu, Dolinie, Żurawnie i Bolechowie.

	Miejsce targu											
	Rozdół		Żydaczów		Kałusz		Dolina		Żurawno		Bolechów	
	zr.	cen.	zr.	cen.	zr.	cen.	zr.	cen.	zr.	cen.	zr.	cen.
	waluty austryackiej											
Mec pszenicy . . .	4	.	5	50	4	.	4	20	4	15	4	40
„ żyta . . .	3	.	3	50	3	.	3	.	3	.	3	20
„ jęczmienia .	2	.	2	50	2	.	2	20	1	90	2	.
„ owsa . . .	1	.	1	30	1	.	1	10	1	.	1	50
„ hreczki . .	2	.	2	50	2	.	.	.	.	.	5	.
„ kukurudzy .	.	.	3	.	2	90	.	.	.	.	3	.
„ kartofli . .	.	96	1	.	.	.	.	.	1	20	1	20
Cetnar siana . . .	.	60	1	.	1	20	.	75	.	30	1	.
„ wełny	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
„ nasienia konicza	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Sąg drzewa twardego	10	.	7	.	5	.	5	.	4	65	4	73
„ „ miękkiego	7	.	6	.	3	40	3	85	3	15	3	78
Funt mięsa wołowego	.	10	.	10	.	10	.	9	.	11	.	10
Mas okowity . . .	.	60	.	80	.	80	.	.	.	60	.	84

Przyjechali do Lwowa.

Dnia 19 listopada.

Hotel rosyjski: PP. Hr. Komorowski Wład., z Bilinki.

Hotel europejski: Suzański Winc., z Wolicy. — Zagórski Winc., z Podburza. — Suzański Fr., z Białoskórki. — Suzański Ant., z Koblowa starego.

Hotel Langa: Ritter Ant., c. k. kapitan, z Wiednia. — Wagner Wojc., dr. med., z Żółkwi.

Hotel angielski: Wolfram Józef, z Czyżyk.

Hotel krakowski: Czerkawski Lud., z Gajów. — Grocholski Jul., z Wybranówki. Suzański Cel., z Kornełowiec.

Pod koleją żelazną: Biliński Jan, z Huty Obedyńskiej — Stański Ant., z Uścia zielonego

Wyjechali ze Lwowa.

Dnia 19 listopada.

PP. JEx. Hr. Schlick, c. k. jenerał kawaleryi, do Wiednia. — Osmulscy Wład. i Jan, do Władypolgóry. — Obertyński Wład., do Stronibab. — Karczewski St., do Fragi. — Żebracki Ant., dr. med., do Przemyśla. — Gorczyński Winc., do Pohorylec. — Niezabitowski Włod., do Uherzec. — Hr. Kalinowski Wład., do Bakowiec. — Wiktor Tad., do Świrza. — Jaworski Apol., do Ordowa. — Ks. Czetwertyński Kal., do Paryża. — Br. Canitz Albin, do Tarnopola. — Kriegshaber Ant., c. k. pens. prz. pow., do Iwaczewa.

Spostrzeżenia meteorologiczne we Lwowie.

Dnia 18. listopada 1861.

Pora	Barometr w mierze parys. sprowadzony do 0° Reaum.	Stopień ciepła według Reaum	Stan powietrza wilgotnego	Kierunek i siła wiatru	Stan atmosfery
7. god zrana	326.05	+ 0.8	72.6	półn.-zach. sł.	pochmurno
2. god. po poł.	327.47	+ 1.4	66 5	zachodni „	„
10. god. wiecz.	328.85	— 0.4	82 3	„ „	pogoda

W nocy deszcz 0.‴50.

T E A T R.

Dziś na scenie polskiej: **„Nowy rok“**, czyli: **„Karczma i żona“**, krotochwila w 1 akcie, i **„Popis malarza“**, komedya w 2 aktach.

Kurs lwowski.

Dnia 19 listopada		gotówką zł.	gotówką c.	towarem zł.	towarem c.
Dukat holenderski	wal. austr.	6	52	6	56
Dukat cesarski	„ „	6	53	6	57
Półimperyał zł. rosyjski .	„ „	11	27	11	34
Rubel srebrny rosyjski . .	„ „	2	15	2	17
Talar pruski	„ „	2	6	2	8
Polski kurant i pięciozłotówka . . .	„ „	—	—	—	—
Galicyj. listy zastawne w. a. za 100 zł.	bez kuponów	78	28	78	65
„ „ „ m. k. za 100 zł.	bez kuponów	82	28	82	65
Akcye gal. kol. żelaz Karola Ludwika	bez kuponów	167	50	168	63
Galicyjskie obligacye indemnizacyjne	bez kuponów	66	33	66	68
5% Pożyczka narodowa .	bez kuponów	80	75	81	45

Kurs listów zastawnych w gal. stan. Instytucie kredytowym.

Dnia 19 listopada	Instytut kupuje zł.	Instytut kupuje c.	Instytut sprzedaje zł.	Instytut sprzedaje c.	Za kupon wypada zł.	Za kupon wypada c.
Nowe prócz kuponów 100 po w. a.	78	50	79	—	1	53⅓
Dawne „ „ 100 „ „	82	42	82	95	1	61

Telegrafowany kurs wiedeński papierów i weksli.

Dnia 19. listopada.

Z pożyczki narod. po 5% za 100 złr. 81.45. Metaliki po 5% za 100 zł. 67 70; po 4½% za 100 zł. —.—; po 4% za 100 zł. —.— Obligacye indemnizacyjne: Niższej Austryi po 5% za 100 zł. —.—; Węgier —.— Galicyi —.—; Bukowiny —.—; Akcye Banku narodowego sztuka 749.—; instytutu kredytowego dla handlu i przemysłu 183.50; niższo-austr. towarzystwa eskomtowego —.—.

Listy zastawne. Galic. instyt. kred. po 4% za 100 zł. —.—.

Wexlowy. Za 100 zł. południowo-niemieckiej waluty —.—. — Lipsk za 100 talarów —.—. Londyn za 10 funtów szterl. 138 60. Medyolan za 100 zł. waluty austryack. —.—. Paryż za 100 fr. —.—.

Kurs złota. Dukaty ces. mennicze 6.57, dukaty ces. pełnej wagi —.—. korony —.—, półkorony —.—. Srebro 137.50.

KRONIKA.

(Kopalnie węgla w Anglii.) W Wielkiej Brytanii liczy się obecnie 2654 kopalń węgla kamiennego, a mianowicie w właściwej Anglii 1943, w księstwie Walii 235, w Szkocyi 405 i w Irlandyi 73. Kopalnie te dostarczają rocznie 65 milionów beczek, wartości na miejscu 16,700.000 funt. szt., a przy sprzedaży po domach 20 milionów funt. szt. Oprócz tego, szacują wartość wydobytego przy węglu żelaza na 14,000.000 funt. szt. na miejscu. Kapitał użyty do tej gałęzi przemysłu wynosi 41,500.000 funt. szt. Liczba osób użytych do rozmaitych czynności, mających związek z kopalniami węgla kamiennego, dochodzi obecnie w Wielkiej Brytanii do 500 000.

(Ulepszenie fotografii.) Wiadomo, że fotografie po pewnym czasie blakną, zwłaszcza jeżeli są na ścianach zawieszone. Temu zapobiegli już Francuzi; p. Fargie wynalazł sposób nadania nienaruszonej trwałości odbiciom fotograficznym za pomocą pewnej kombinacyi węgla.

(Budżet drobnych państw niemieckich.) Rzesza niemiecka albo teraz tak zwany Związek, składa się jak wiadomo z 36 państw Związkowych; państwa te przecież nie wszystkie na to nazwanie zasługują i ledwie księstewkami zwaćby się mogły, tymbardziej, że na ogólną ich liczbę dwadzieścia cztery z nich mniejszy ma budżet od jednego miasta Berlina, a na tym budżeciku żyją jeszcze domy książąt panujących z całym przyborem udzielnych dworów. I tak, w roku 1860 wydatki miasta Berlina wynosiły, według urzędowych wykazów, 3,532 344 talarów; dochody 3,938.772 talarów. Zapas gotowizny przy końcu roku 1860 — 406 427 talarów; przeznaczone na budowę ratusza 425.927 talarów, które pokryją koszta budowy w roku bieżącym i rozmaite fundusze dyspozycyjne 543.522 tal. Berlin przeto ma znaczniejszy budżet od następujących państw Związkowych: Anhalt Dessau 1½ miliona talarów; Anhalt Bernburg 1,052 000 talarów; Brunszwig 1½ miliona talarów; Bremen tyleż; Frankfurt 1,689.000 talarów; Hamburg 3 100.000 talarów; Hessen Homburg 300.000 talarów; Lichtenstein 36.000 tal.; Lippe Detmold 470.000 tal.; Lippe-Schaumburg 230.000 tal; Lubeka 436.000 tal.; Luxemburg 778.000 tal.; Meklenburg Szweryn 3½ miliona tal.; Meklenburg Strelitz 96.000 talarów; Nassau 1,795.000 tal; Oldenburg 3,026 000 tal.; księstwo Reuss 210.000 tal.; Sachsen Altenburg 740.000 tal.; Koburg Gotha 1.050 000 tal., Meiningen 817 000; Weimar 1,543.000 tal.; Schwarzburg Rudolstadt 431.000 tal.; Sonderhausen 527.000 tal.; Waldek 386 000 talarów.

Główny Redaktor *M. Szrzeniawa Sartyni.* — *Z c. k. galic. drukarni rządowej.*